

Konsekvensvurdering af råstofvindings påvirkning af nærliggende Natura 2000-områder ved udpegning af Stenrand delområde, Kalundborg Kommune

Habitatbekendtgørelsen, bkg. nr. 408 af 1/5-2007 §§ 6-9 stiller krav om at myndigheden skal foretage en vurdering af planer eller projekter med henblik på at vurdere om disse kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt. Region Sjælland har med udgangspunkt i vejledningen til Habitatbekendtgørelsen foretaget nedenstående konsekvensvurdering.

Samlet set vurderer Region Sjælland ikke, at projektet vil påvirke nærliggende Natura 2000-område væsentligt. En uddybning ses af nedenstående beskrivelse og vurdering af områdets arter og naturtyper, som danner grundlag for udpegningen samt de foranstaltninger der bør gøres for at beskytte Natura 2000-området.

Beskrivelse af projekt og område

Stenrand delområde udgør 20,3 ha og ligger op til og imellem 2 områder, hvor der aktuelt indvindes råstoffer. Området er foreslået udlagt på et eksisterende skovareal/plantageareal. Mod nord grænser graveområdet op til gl. Skovvej og mod vest grænser området op til en del af Natura 2000-område nr. 156 ” Store Åmose, Skarresø og Bregninge Å”. Råstoffressourcen forventes at udgøre 2,3 mio. m³ heraf 2,1 mio. m³ over grundvandsspejlet og 0,2 mio. m³ under grundvandsspejlet. Det forventes at ressourcen strækker sig til 14 meter under grundvandsspejlet. Der er ikke registreret Bilag IV-arter i graveområdet.

Beskrivelse af nærliggende Natura 2000-område og dets udpegningsgrundlag

Nærmeste Natura 2000 område er nr. 156 ” Store Åmose, Skarresø og Bregninge Å” med habitatområde H137. Derudover ligger den østlige del af Natura 2000 område nr. 157 ” Åmose, Tissø, Halleby Å og Flasken” og habitatområde H138 samt fuglebeskyttelsesområde F100 1,8 km sydøst for graveområdet.

Bregninge å med omgivelser grænser op til graveområdets vestlige del.

Arter:

- 1016** Sump vindelsnegl (*Vertigo moulinsiana*)
- 1149** Pigsmerling (*Cobitis taenia*)
- 1166** Stor vandsalamander (*Triturus cristatus cristatus*)
- 1355** Odder (*Lutra lutra*)

Naturtyper:

- 3140** Kalkrige søer og vandhuller med kransnålalger
- 3150** Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks
- 3160** Brunvandede søer og vandhuller
- 3260** Vandløb med vandplanter
- 6210** Overdrev og krat på mere eller mindre kalkholdig bund (* vigtige orkidélokalteter)
- 6230** * Artsrige overdrev eller græsheder på mere eller mindre sur bund
- 6410** Tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop
- 7120** Nedbrudte højmoser med mulighed for naturlig gendannelse
- 7140** Hængesæk og andre kærsamfund dannet flydende i vand
- 7210** * Kalkrige moser og sumpe med hvas avneknippe
- 7220** * Kilder og væld med kalkholdigt (hårdt) vand
- 7230** Riggkær
- 9110** Bøgeskove på morbund uden kristtorn
- 9130** Bøgeskove på muldbund
- 9150** Bøgeskove på kalkbund
- 9160** Egskove og blandskove på mere eller mindre rig jordbund
- 91D0** * Skovbevoksede tørvemoser
- 91E0** * Elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld

Tabel 1: Udpegningsgrundlag for habitatområde H137: Store Åmose, Skarresø og Bregninge Å
* Er særligt prioriterede naturtyper

Natura 2000 område nr. 156 ” Store Åmose, Skarresø og Bregninge Å ” strækker sig over et areal på 3.400 ha og strækker sig over mere end 25 km i længden. I området der grænser op til graveområdet er der registreret naturtyperne Elle- og askeskov (91E0) samt tidvis våd eng (6410). Elle- og askeskoven ligger mellem Bregninge å og graveområdet – se besigtigelsesnotat, hvorimod tidvis våd eng ligger på modsatte af side af Bregninge å, med denne imellem sig og graveområdet. Engen er beskrevet som værende under udtørring og meget eutrofieret. Området er en del af Dejgvad Kildeplads. Den del af Natura 2000-området som grænser op til graveområdet er på det smalleste sted ca. 170 meter i bredden.

Graveområdet vurderes at være i hydraulisk kontakt med den del af Natura 2000-området som grænser op til graveområdet og en indvinding kan dermed risikere at påvirke den prioriterede naturtype Elle-askeskov(91E0). Region Sjælland har derfor foretaget nedenstående konservative beregning af, hvorvidt en råstofindvinding vil have en væsentlig effekt på mosen. Hvis gravesøen etableres midt i graveområdet, vil der være en afstand fra Natura 2000-området til midten af gravesøen på estimeret 250 meter. En beregning viser at det vil give en potentiel grundvandssænkning på ca. 5 cm i det nærliggende Natura 2000 område. Ved at følge anvisningerne fra Miljøstyrelsens Miljøprojekt nr. 526 "*Følgevirksomheder af råstofgravning under grundvandsspejlet*" om at etablere en så stor som mulig gravesø fjernest muligt fra Natura 2000-området og dernæst grave i mindre etaper efterhånden som indvindingen nærmer sig beskyttelsesområdet, vurderes råstofindvindingen ikke at påvirke Natura 2000-området væsentligt. Som en ekstra sikkerhed kan Kalundborg Kommune endvidere nedfælde vilkår om begrænsning af indvinding under grundvandsspejlet i sommermånederne hvor vandstanden er lavest, ligesom den kan kræve at der monitoreres på vandstanden i vådområdet.

En gennemgang af forureningsrisici ved råstofindvinding foretaget af Grontmij på vegne af Region Syddanmark viser, at den dominerende forureningsrisiko er olieforurening fra maskinel og tanke fra uheld i forbindelse med driften. Dog vurderes det at risikoen er lille idet der vil kunne foregå en hurtig afværgeindsats ligesom man i gravetilladelsen vil kunne stille krav om forsvarlig opbevaring og håndtering af drivstofferne samt maskinel, når dette ikke er i brug.

Naturtyperne der danner grundlag for udpegningen af Natura 2000 område nr. 157 ” Åmose, Tissø, Halleby Å og Flasken ” med habitatområde H138, vurderes ikke at blive påvirket af råstofindvindingen 1,8 km fra graveområdet. Disse vil derfor ikke blive gennemgået.

Vurdering af de arter der indgår i udpegningen af habitatområde H137 og H138:

Sump vindelsnegl lever typisk i vådområder i vegetationen lige omkring vandoverfladen og er meget sårbar overfor vandstandsændringer. Det typiske levested for sump vindelsneglen er på stængler og blade på Star-arter, sødgræs, pindsvineknop, iris, dunhammer og lignende planter, planter som typisk vil have tilknytning til søer og vandhuller. Den er i forbindelse med kortlægningen af dens levesteder i 2000 registreret i et ikke nærmere angivet område øst for Bregninge Å. I 2005 fandt man arten i et rigkær ved Gammelrand Mose øst for Løgtved.

Pigsmerlings levested menes at være i å-systemet ved Åmose Å-systemet og ved Bregninge Å. Det er ikke angivet nærmere hvor i Bregninge Å, arten er registreret, men det må formodes at dens tilstedeværelse kan være i hele å-systemet.

Da indvinding under grundvandsspejlet ikke vurderes at påvirke området forventes *sump vindelsnegls* og *pigsmerlings* habitater således heller ikke at blive påvirket.

Alle maskiner og køretøjer i råstofgraven udsender støj fra motorer. Derudover kan flytning af råstoffer medføre rystelser og impulsstøj. Det foreslåede graveområde er placeret i et større område, hvor der på begge sider af Bregninge å igennem mange år har været indvundet råstoffer.

Odderen lever i tilknytning til ferskvand og saltvand. I Danmark er den nataktiv. Om dagen opholder den sig i en hule under buske eller trærødder. Den foretrækker at leve ved uforstyrrede vandløb, afsides beliggende næringsrige søer og moser eller fjordområder. *Odderen* er registreret i området ved Halleby Å/Åmose Å-systemet og ved Bregninge å. Det er blevet oplyst, at den for nylig er blevet observeret ved Kalundborgvej ved overkørslen af Bregninge å. Observationen er dog ikke blevet dokumenteret/verificeret.

Det må forventes at *odderen* har tilpasset sig støjen og rystelserne fra indvindingen og indpasset sin døgnrytme og aktivitetsmønstre efter disse, idet der i de tilstødende områder har været indvundet råstoffer i en årrække. Ved besigtigelsen af området kunne man tydeligt høre aktiviteterne fra de nærliggende råstofindvindinger. For at reducere støjen i å-dalen, kunne der i forbindelse med råstofindvindingen skubbes jord op i volde ind mod habitatområdet for dermed at begrænse støjen og rystelserne fra indvindingen. Endvidere kunne der indføres begrænsninger på indvindingen til at denne kun må foregå i perioden 1. juni – 1. oktober, så dyret blev sikret mest muligt fred i den periode hvor fødegrundlaget er sparsomt pga. frostdækkede vådområder og hvor mulighederne for at finde skjul er mindre pga. manglende vegetationsdække. Det er op til Kalundborg Kommune at afgøre, hvorvidt der skal tages forholdsregler i denne retning i udarbejdelsen af en evt. gravetilladelse.

Stor vandsalamander findes sandsynligvis også i habitatområdet og de tilstødende områder, men dens levesteder er ikke kortlagt. Den største trussel for arten har været tilgroning og eutrofiering af dens ynglevandhuller samt tilstedeværelsen af fisk, idet den foretrækker rene, lysåbne og utilgroede vandhuller til at yngle i. Uden for yngletiden træffes *Stor vandsalamander* i nærheden af skov og nær menneskeboliger. Det kan ikke afvises, at *Stor Vandsalamander* opholder sig i Stenrand Plantage og dermed i graveområdet. Forslag til afværgeløsninger kunne være at der tages hensyn til, at hele plantagen ikke fældes på én gang ligesom spredningsveje ikke afskæres. Endvidere vil tilstedeværelsen af en fortsat vegetation af urter og vedplanter i randzonen af graveområdet, udlægning af træstammer og grendynger til naturligt henfald samt etablering af stensætninger kunne afhjælpe tabet af fouragerings- samt overvintringssteder. Det er op til Kalundborg Kommune at afgøre, hvorvidt der skal tages forholdsregler i denne retning i udarbejdelsen af en evt. gravetilladelse.

Udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområde F100 er for de fuglearter som yngler i beskyttelsesområdet følgende:

Arter: Rørdrum (Y) Sangsvane (T) Pibesvane (T) Havørn (Y) Fiskeørn (Y, Tn) Rørhøg (Y) Brushane (Y) Dværgterne (Y) Grågås (T) Sædgås (T)
Y: Ynglende art. T: Trækfugle, der opholder sig i området i internationalt betydende antal. Tn: Trækfugle, der opholder sig i området i nationalt betydende antal.
<i>Tabel 2: Udpegningsgrundlag for fuglebeskyttelsesområde F100: Tissø, Åmose og Hallenslev Mose</i>

Havørn, Fiskeørn, Brushane og Dværgterne er alle opført på Fuglebeskyttelsesdirektivets Bilag I og yngler regelmæssigt i området i væsentligt antal, dvs. med 1% eller mere af den nationale bestand.

Havørn yngler i både løv- og nåleskov og i nærheden af vand eller større vådområder, hvor den kan finde føde. *Havørn* er set ynglende i området omkring Skarresø i de senere år. Skarresø er beliggende 1,8 km øst for graveområdet.

Fiskeørn yngler ved klare og gerne isolerede søer, der er omkranset af skov, især skovfyr. *Fiskeørn* er ikke set yngle i området.

Brushane yngler på større, fugtige og afgræssede strandenge. Uden for yngletiden ses arten på enge, marker og ved lavvandede kyster, ofte sammen med andre vadefugle. Den er hovedsagelig observeret omkring Tissø, Hallenslev Mose og Lille Å-mose.

Dværgterner yngler og træffes på sandstrande, sandrevler og småøer. Den optræder hovedsagelig ved engene på Tissøs sydlige del.

Rørdrum og *Rørhøg* har en relativt lille, men dog væsentlig forekomst i området, fordi forekomsten bidrager væsentligt til den samlede opretholdelse af bestande af spredt forekommende arter

Rørdrum yngler i uforstyrrede, udbredte tagrørsskove ved bredden af søer og fjorde og i mindre udstrækning i sumpe. Den er observeret i Lille Å-mose, ved Hallenslev mose og ved engene omkring Tissø.

Rørhøg yngler i rørskove i moser og ved søer. Føden søger de over rørskoven og i det åbne land over dyrkede marker med vintersæd samt udyrkede områder med enge. Den er observeret omkring Hallenslev Enge og –mose, ved Lille Å-mose samt omkring Tissø.

Alle områderne, hvor de ovenstående arter er observeret, ligger mere end 1,8 km fra det udlagte graveområde hvorfor det vurderes, at støjen fra en evt. råstofindvinding ikke vil påvirke de nævnte fuglearters yngleområder.

Transporten til og fra graveområdet med tung trafik kan betyde forstyrrelse for fuglene, hvis den går omkring eller i nærheden af beskyttelsesområderne. Det er kommunen der indsætter evt. vilkår for transportvejene i en gravetilladelse.

Udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområde F100 er for de trækfugle som forekommer i beskyttelsesområdet følgende:

2 svanearter, *Pibe-* og *Sangsvane*, er opført på Fuglebeskyttelsesdirektivets Bilag I og har i en del af artens livscyklus en væsentlig forekomst i området, dvs. for talrige arter skal arten være regelmæssigt tilbagevendende og forekomme i internationalt betydende antal, og for mere fåtallige arter (herunder Fiskeørn), hvor områder i Danmark er væsentlige for at bevare arten i dens geografiske sø- og landområde, skal arten forekomme med 1% eller mere af den nationale bestand.

Sædgås og *Grågås*, er ligeledes opført på Fuglebeskyttelsesdirektivets Bilag I. Endvidere er arterne regelmæssigt tilbagevendende og forekommer i internationalt betydende antal, dvs. at de i området forekommer med 1% eller mere af den samlede bestand inden for trækvejen af fuglearten. Alle 4 arter er dog trækfugle og fuglebeskyttelsesområdet anvendes til at fouragere i samt som rasteområde.

Fuglenes forekomst i fuglebeskyttelsesområdet afhænger i høj grad af fødetilgængeligheden på de omkringliggende dyrkede markarealer. Ifølge dofbasen.dk er der ikke observeret betydende forekomster af arterne i området omkring de foreslåede graveområder hvorfor en fremtidig indvinding ikke forventes at påvirke arternes forekomst i fuglebeskyttelsesområdet. Da der i dag allerede foregår en del aktiviteter vedr. eksisterende råstofgravning vurderes fuglene at have tilvænnet sig de evt. forstyrrelser i form af støj, støv og rystelser, som allerede forekommer i området.

Konklusion

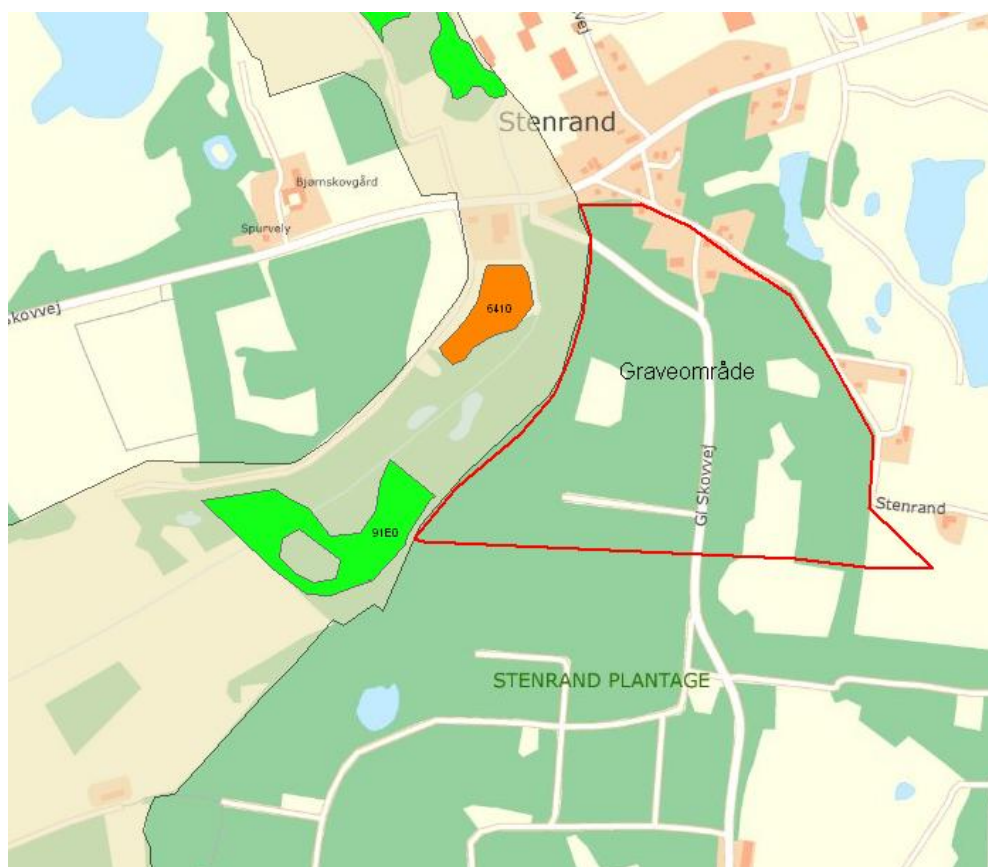
Der er foretaget en konsekvensvurdering af Region Sjællands forslag om at udpege Stenrand delområde til nyt råstofområde. Projektet vurderes ikke at påvirke tilstødende Natura 2000-områdes naturtyper og arter væsentligt.

Kilder:

Informationer om områder og arter er hovedsagligt fundet på Naturstyrelsens hjemmeside, arealinfo.dk, dof.dk, fugleognatur.dk og DMUs faglige rapporter heriblandt Søgaard, B og Asferg, T (red) 2007, Håndbog om arter på habitatdirektivets Bilag IV – til brug i administration og planlægning. Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet, Faglig rapport fra DMU nr. 635., Miljøstyrelsens Miljøprojekt nr. 526 fra 2000 "Følgevirkninger af råstofgravning under grundvandspejlet", Teknisk notat: Risici for grundvandsforurening ved råstofindvinding.

Besigtigelse d. 15.8-2012 af Natura 2000-område der grænser op til Stenrand graveområde.

Besigtigelsen fandt sted med hjælp fra Kalundborg Kommunes medarbejder.

I området øst for Bregninge å er der registreret naturtypen Elle- og askeskov (91E0) og på modsatte side af Bregninge å tidvis våd eng (6410). Besigtigelsen foregik på østsiden af Bregninge å igennem Elle-askeskoven.

Bregninge ås vandføring var på denne del af strækningen meget sparsom, hvorimod der sås flere åbne vandflader i moseområdet der grænser op til åen. Nedenfor ses Bregninge å.

Området bar præg af tidligere tørvegravning, som kunne ses med flere åbne vandflader adskilte af balke/forhøjninger, se næste side. Endvidere sås flere døde træer, muligvis elmetræer, liggende væltet i terrænet hvorimod der var en sparsom observation af rødæl i moseområdet. Flere asketræer bar præg af at være inficeret af svampesygdommen Asketoptørre.

Besigtigelsen langs moseområdet mellem Bregninge å og graveområdet sås adskillige popler og ahorn på den mere tørre bund og terrænet steg op imod graveområdet med flere nåletræer iblandet løvskoven. Nedenfor ses skellet mellem Stenrand Plantage og Natura 2000-området.

